

АНАЛІЗ ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

В. С. УЛАНЧУК, доктор економічних наук

С. Ю. СОКОЛЮК, доктор економічних наук

О. В. ЖАРУН, кандидат економічних наук

М. А. КОРОТЄЄВ, кандидат економічних наук,

О. С. ТУПЧІЙ, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Мета статті полягає у статистичному оцінюванні внутрішніх індикаторів діяльності малого підприємництва та аналітичному підтвердженні виявлених тенденцій їх розвитку для забезпечення об'єктивності інформаційних потоків щодо стану та ролі малого підприємництва в економіці України. Сучасною особливістю розвитку підприємництва в економіці України є зростання рівня самозайнятості та масової трудової міграції. За результатами статичного оцінювання виявлено, що надходження іноземної валюти у вигляді переказів оплати праці трудових мігрантів стало джерелом формування стану валютного ринку, оскільки їх розмір становить 30 % надходжень від експорту товарів з України. Однак розмір економічних втрат в економіці України, обумовлений трудовою міграцією, є набагато більшим від надходжень іноземної валюти і становить 6 % загального обсягу реалізованої продукції (товарів та послуг) в Україні. Мале підприємство акумулювало в собі 48 % до загальної кількості зайнятих працівників в економіці України, що перетворило його в потужне політично та соціально впливове формування.

Ключові слова: *мале підприємство, розвиток, оподаткування, прибуток, виробництво.*

Постановка проблеми. Малі та середні підприємства в Україні зазвичай працюють у дуже конкурентному середовищі. Проте в деяких випадках вони стикаються з бар'єрами для розвитку або виходу на ринок, штучно створеними державою або їхніми конкурентами. Коли штучних бар'єрів для виходу на ринок немає, єдиним способом отримати значну частку ринку є інновації та створення нових продуктів, процесів та послуг. Інновація передбачає більше інвестицій та кращу якість для клієнтів або споживачів, тому це позитивно впливає як на економіку, так і на добробут населення.

У теперішніх умовах розвиток малого бізнесу в Україні має вирішальне значення. Зокрема, це пов'язано із вступом України до СОТ, що створило для аграріїв сприятливі фактори для їх функціонування. Звернемо увагу, що розвиток мікро та малого бізнесу є важливим напрямом вирішення низки

проблем, що мають місце в сучасній економіці України. Так, у сучасних умовах децентралізації можливо наповнити за рахунок мікро та малого бізнесу місцеві бюджети селищних рад, а також підкріплювати здорову конкуренцію на ринку аграрної продукції, сприяти розвитку сільських територій (для багатьох селян зайняття агробізнесом на власних та орендованих земельних ділянках є єдиною можливістю отримання доходу та власне «виживання»). Тому важливого значення набуває створення сприятливих умов для подальшого розвитку мікро та малих підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняна наукова парадигма функціонування підприємницьких структур у сфері агробізнесу та формування їх конкурентоспроможності отримала розвиток під впливом фундаментальних і прикладних досліджень А. Андрійчука, Ю. Губені, В. Зіновчука, Т. Зінчук, В. Іванюти, П. Канінського, М. Маліка, В. Мессель-Веселяка, О. Могильного, О. Онищенко, Г. Підлесецького, П. Саблука, О. Школьного, О. Шпикуляка та ін. Відзначаючи цінність результатів дослідження названих авторів і сучасних наукових розробок з питань формування конкурентоспроможності, слід зауважити, що окремі аспекти зазначеної проблеми залишаються недостатньо вивченими. Це, б насамперед, стосується дослідження методологічних аспектів процесу формування конкурентоспроможності малих підприємств агробізнесу. Мають місце певні недоліки у формуванні системи оцінки, що знижують її якість та не дозволяють виділити особливості формування належного рівня конкурентоспроможності малих підприємств. Крім того, не знайшли належного висвітлення питання створення комплексної концепції підвищення конкурентоспроможності малих підприємств агробізнесу.

Методика досліджень. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері сучасних тенденцій розвитку малого підприємництва, методи узагальнення, групування та економічного аналізу.

Результати досліджень. На сьогодні мале підприємництво є не лише найбільшою за кількістю працюючих формою діяльності, джерелом наповнення державного бюджету, але і основним чинником формування соціально-демографічної структури невеликих міст та селищ. Особлива роль малого підприємництва обумовлює необхідність постійного моніторингу закономірностей та тенденцій його розвитку, що є індикатором для необхідних змін в правовому регулюванні з метою формування ліберальних умов їх діяльності або посилення контролю за процесами та результатами їх розвитку.

У сучасних умовах розвиток малого підприємництва є результатом реалізації довгострокових та короткострокових економічних намірів його власників або наслідком впливу непередбачених умов середовища його діяльності. Наявність позитивних та негативних чинників впливу на діяльність малого підприємства вплинула на формування як нових тенденцій, так і появи нових статусних змін у положенні малого підприємництва в економіці країни.

Для чіткості ідентифікації виявлених тенденцій застосуємо їх нумерацію.

1. Сукупність чинників політичного та економічного середовища України призвела до зростання кількості самозайнятих українців не лише в країні, але і за її межами, що є джерелом потенційних економічних втрат. Так, За інформацією Державної служби статистики України кількість трудових мігрантів з України становить 1,3 млн. осіб [5]. З урахуванням доходу та кількості зайнятих у малому підприємстві, одна зайнята особа приносить дохід в розмірі 426 тис. грн. (обсяг реалізації малих підприємств в 2019 році/кількість зайнятих в малому підприємстві: 1839875890 тис. грн./4319757 осіб). Отже, потенціал економічних втрат в економіці України, обумовлених трудовою міграцією, складає 553697501,3 тис. грн, що становить 6% загального обсягу реалізованої продукції (товарів та послуг) в Україні.

2. Економічні зміни умов діяльності в Україні призвели до зміни інвестиційного статусу малого підприємництва. Економічним наслідком трудової міграції є зростання валютних надходжень на територію України у формі переказів оплати праці заробітчач (рис.1).

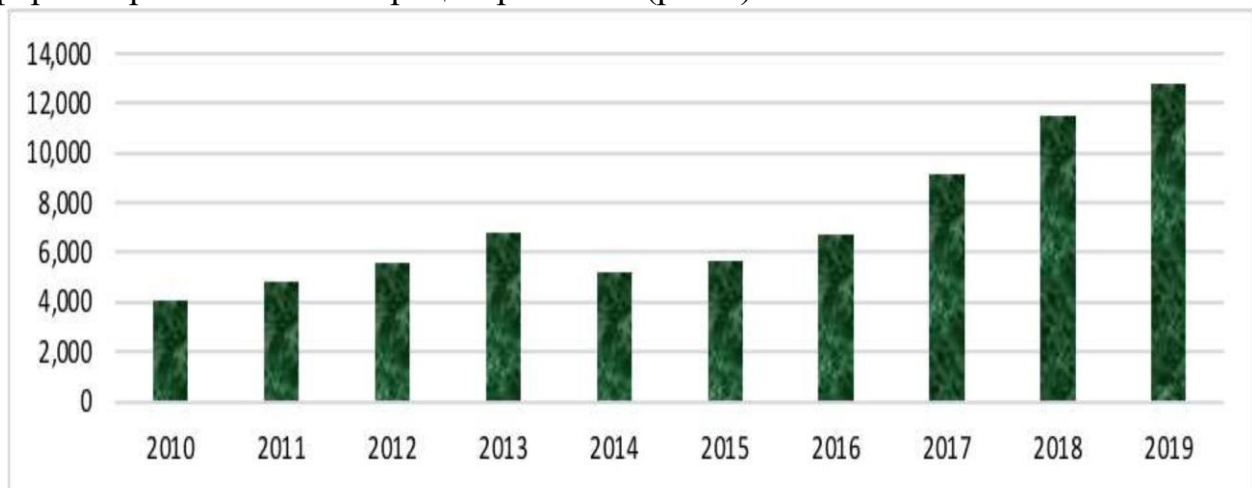

Рис. 1. Валютні надходження оплати праці в Україну, млн. дол. США [9].

Про обсяги надходжень іноземної валюти як оплати праці фізичних осіб, які працюють за межами України і здійснюють перекази коштів в Україну, свідчить порівняльний аналіз статей платіжного балансу. Так, у структурі платіжного балансу України в 2019 році обсяг надходжень від оплати праці в повному обсязі покривають негативне сальдо балансу товарів та послуг та притоку іноземних інвестицій в Україну. У 2019 році валютні надходження у вигляді оплати праці становили 12 774 млн. дол. США, що у гривневому еквіваленті становить 344898 млн. грн., що на 40 % менше тих потенційних втрат, які отримує економіка країни від обсягів трудової міграції [9]. Зростання обсягу надходжень від українських мігрантів свідчить про зростання кількості мігрантів, зумовленої погіршенням умов економічної діяльності та життя в Україні (переважанням темпу зростання витрат домогосподарств над темпами зростання доходів, співвідношенням кредитної ставки та рентабельності діяльності тощо). Збереження таких тенденцій є стратегічною загрозою для національної економічної безпеки, оскільки знижує потенційні можливості

реалізації кадрового, інтелектуального, структурного складових економічного потенціалу та закладає майбутні тенденції сповільнення економічного зростання в країні.

3. Наступним економічно підтвердженим фактом зміни статусу малого підприємства є його вплив на рівень зайнятості в Україні. Так, у 2019 році чисельність зайнятих працівників у суб'єктів малого підприємництва становила 4319757 осіб, що становило 48 % до загальної кількості зайнятих працівників в економіці України [3]. За 2013-2019 роки кількість зайнятих працівників у малому підприємстві збільшилася на 4 %, при тому, що у середньому підприємстві за аналізований період вона зросла на 3 %, а у великому – зменшилася на 6,7 % (табл. 1).

Табл. 1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання

Роки	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання						Темп зміни до попереднього року, %	Темп зміни до 2013 року, %
	суб'єкти великого підприємництва		суб'єкти середнього підприємництва		суб'єкти малого підприємництва			
	тис.осіб	%	тис.осіб	%	тис.осіб	%		
2013	2383,8	24,5	3054,2	31,4	4291,2	44,1		
2014	1915,1	21,8	2766,4	31,4	4115,1	46,8	1,0	1,0
2015	1708,6	20,9	2632,7	32,2	3838,7	46,9	0,9	0,9
2016	1586,6	19,6	2650,0	32,7	3871,8	47,7	1,0	0,9
2017	1560,9	19,2	2623,8	32,2	3956,3	48,6	1,0	0,9
2018	1574,3	18,5	2784,5	32,6	4173,7	48,9	1,1	1,0
2019	1608,3	17,8	3089,7	34,3	4319,8	47,9	1,0	1,0

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

Така статистика зайнятих у малому підприємстві дозволяє перетворити інтереси суб'єктів малого підприємництва у політичні передвиборчі гасла та маніпулювати інтересами малих підприємців з метою тиску на державні органи влади. Зважаючи на велику чисельність зайнятих у малому підприємстві, невдоволення умовами їх діяльності та нормативними змінами, останні можуть стати джерелом суспільної напруги та біфуркацій. Відповідно система державного управління умовами розвитку малого підприємництва повинна бути спрямована на передбачення та недопущення використання інтересів малих підприємців у суспільних протестних діях.

Понад дві третини власників малого та мікро бізнесу вважають, що економічні фактори є причиною припинення діяльності, а одна третя відмічає основною причиною закриття бізнесу відсутність прибутку. Ми вважаємо, що такі зміни пов'язані із присутністю конкурентної боротьби в підприємницькій діяльності в Україні, що є природним фактором «виживання» найсильніших

виробників. Варто зауважити також, що у переважній кількості малих суб'єктів господарювання, які функціонують у більш-менш стабільному середовищі, відсутня мотивація для розширення бізнесу і вони господарюють у наявних межах до тих пір, поки виникає питання вибору – розширюватися, вибираючи нову стратегію функціонування, чи згортати обороти у зв'язку із тиском конкурентів та загрозою втратити частку ринку.

Переважна кількість керівників довіряють тільки самим собі, а зростання масштабів діяльності потребує додаткового залучення управлінського персоналу, що підвищує ризикованість у дальшій діяльності. Але ефективна система менеджменту в суб'єктів господарювання є основою їх прибутковості незалежно від розміру бізнесу та форм діяльності. Проте «стереотип сам керівник у бізнесі» майже неможливо перебудувати в країнах, які тривалий час перебували під впливом адміністративно-командної економіки.

Більшість підприємців називають головними перешкодами для подальшого розвитку регуляторний тиск, корупцію та недостатній рівень попиту на свої товари та послуги. Оскільки це радше загальні складнощі, ніж проблеми винятково МСП, тому виділено проблеми, які підприємці можуть не усвідомлювати або які з певних причин не були включені до опитувань.

По-перше, за рахунок економії масштабу ефективність малих підприємств менша, ніж великих (у тих секторах, де представлені обидві категорії). Наприклад, це відображається у рівні зарплат та прибутковості. Як мінімум, держава має зменшити трансакційні витрати у випадках, коли вони спричинені регулюванням.

По-друге, одним із джерел попиту могли б стати зовнішні ринки, але частка МСП в експорті товарів удвічі менша за частку сектору у ВВП. Навіть за наявності можливих системних похибок у даних офіційної статистики щодо частки МСП в експорті товарів, робіт та послуг ця пропорція залишається чинною.

Реальна причина вбачається в тому, що в Україні висока вартість ведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) — 74-те місце у світі, що зменшує активність МСП в експортних операціях. Ця проблема може бути частково вирішена шляхом вдосконалення та оптимізації державного регулювання експорту. Також МСП не експортують через відсутність партнерів та незнання ринків, в чому держава могла б надавати допомогу (і вже почала це робити). Також, стримуючим фактором розвитку МСП є низький рівень їх інноваційності. Інновації та інноваційна діяльність притаманна великим підприємствам промислових та високотехнологічних секторів до яких в меншій мірі належать МСП. Ще одна проблема, яку підприємці усвідомлюють — це брак фінансових ресурсів. Як показали нові дані Національного банку, незалежним суб'єктам важче отримати банківський кредит, крім того для них кредити дорожчі.

Головною перешкодою для подальшого зростання більшість представників МСП у 2019 році, за даними USAID KEU, називали складність законодавства, корупцію та недостатній попит. Ці перешкоди за декілька років вийшли на перші місця, обійшовши нестабільну політичну ситуацію. Крім того,

суттєво знизилась важливість такої перешкоди, як війна на сході (вона перемістилась з 5-го місця на 10-те).

Серед перешкод середнього рівня важливості підприємці назвали ще два чинники, що пов'язані з державним регулюванням – пряме та непряме (адміністративне) податкове навантаження. Крім того, бізнесу заважає складність отримання документів дозвільного характеру.

Суттєво збільшився пріоритет такого фактору, як брак кваліфікованої робочої сили (29 % порівняно з 13 % в 2015 році). З одного боку, це може означати прискорення розвитку МСП, з іншого – еміграцію кваліфікованих працівників (за різними оцінками, Україну покинуло 3–6 млн осіб) та невідповідність системи освіти вимогам ринку.

У ЄС критерії визначення розміру МСП різняться серед країн-членів та можуть застосовуватися при визначенні ставок оподаткування та наданні фінансової підтримки. У свою чергу, чинне українське законодавство передбачає два підходи до класифікації МСП (табл 2.)

Табл. 2. Критерії визначення розміру МСП [5]

			Мікро	Мале	Середнє	Велике
ЄС		Працівники, осіб	<10	<50	<250	>250
		Річний оборот, млн. євро	<2	<10	<50	>50
		Річний баланс, млн. євро	<2	<10	<43	>43
Україна	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Середня кількість працівників, осіб	<10	<50	<250	>250
		Чистий дохід від реалізації, млн. євро	<0,7	<8	<40	<40
		Балансова вартість активів, млн. євро	<0,35	<4	<20	<20
	Господарський кодекс України	Середня кількість працівників за календарний рік, осіб	<10	<50	Усі підприємства, які не належать до суб'єктів мікро-, малого та великого підприємництва	>250
			та	та		та
		Річний дохід, млн. євро	<2	<10		>50

За ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» —необхідно, аби щонайменше дві з трьох умов одночасно

спрацьовували.

За ст. 55 Господарського кодексу України — вимагається одночасне дотримання двох умов для віднесення до того чи іншого розміру.

Підхід за Господарським кодексом України було імплементовано разом із прийняттям Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», що за винятком критерію річного балансу більшою мірою узгоджується із підходом, що використовується ЄС, зокрема при визначенні підстав надання державної підтримки та вжиття заходів, спрямованих на розвиток МСП. Таким чином, ми вважаємо, що критерії визначення належності до МСП в ЄС для цілей цього документа співставні з критеріями, зазначеними у національному законодавстві.

Необхідно звернути увагу і на великий розрив між мікро-, малим та середнім бізнесом в Україні. Це спостереження важливо враховувати у контексті подальшого обговорення Стратегії МСП, проблематика і заходи якої більшою мірою стосуються малого та середнього бізнесу, а питання мікробізнесу не знайшли свого відображення достатньою мірою.

У грошовому вимірі обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами збільшився в 3 рази (з 568 млрд. грн в 2010 році до 1839 млрд. грн в 2019 році). Частка малих підприємств в обсягах реалізованої продукції в Україні є відносно сталою і становила в 2010 році 17 %, а в 2019 – 19 %. За десятиріччя участь малих підприємств у реалізації продукції збільшилась всього на 2 % (рис. 2).

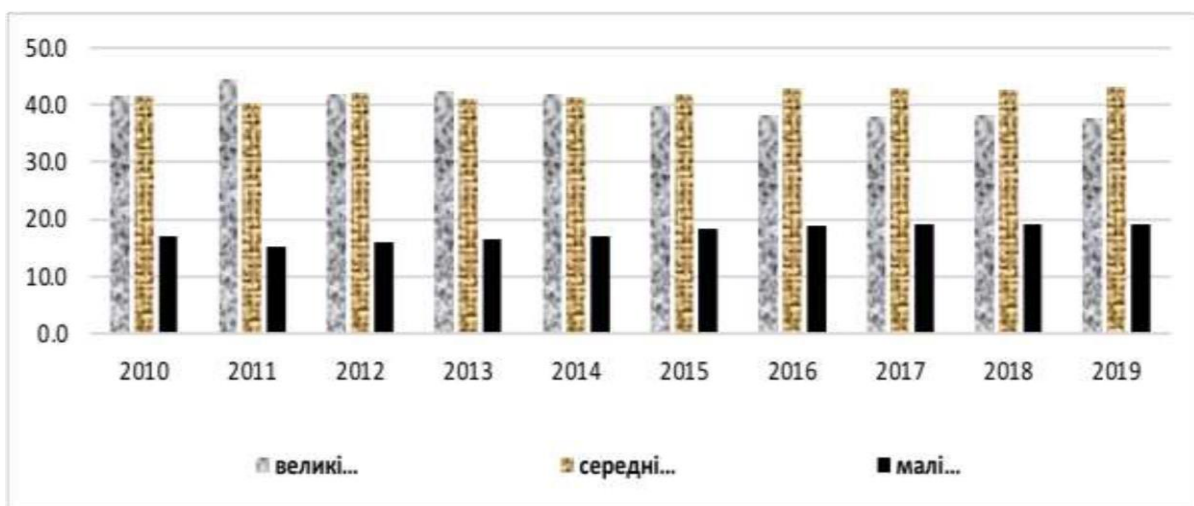

Рис. 2. Частка реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств з розподілом на великі, середні та малі підприємства у 2010-2019 роках [7]

Така стабільність частки малих підприємств в обсягах реалізованої продукції в Україні свідчить про відносну незмінність базових умов їх діяльності. Додатковим підтвердженням відсутності державного управління (контролю, мотивації) розвитку малого підприємництва є і частка фізичних – осіб підприємців у загальній кількості суб'єктів господарювання, яка протягом 2010–2019 року становила близько 80 % [4]. Порівняння кількісних та вартісних показників розвитку малого підприємства дозволяє зробити висновок

про десятирічну незмінність тези про низьку продуктивність діяльності малих підприємств в Україні, яка формалізується співвідношенням 80:20, яке виражає наступний зміст: 80 % всіх суб'єктів господарювання в Україні є фізичними особами підприємцями, які разом з іншими суб'єктами малого підприємництва (юридичними особами) сумарно реалізують лише 19 % обсягу продукції (робіт, послуг) в Україні.

Порівняння обсягів виробленої продукції та кількості зайнятих дозволяє зробити висновок про низьку продуктивність праці в малому підприємстві. Так, в 2019 році один зайнятий у великому підприємстві виробляв за рік продукції (робіт, послуг) на суму 1556,30 тис. грн, в середньому підприємстві – 805,58 тис. грн, малому – 303,10 тис. грн. [3, 8].

Низька продуктивність діяльності в малому підприємстві обумовлена низкою причин, основними із яких є низький рівень автоматизації виробництва, низький рівень попиту, демпінг на ринку, реалізація продукції (робіт, послуг) за заниженими цінами тощо. Попри наявність об'єктивних причин низької результативності діяльності малих підприємств, існує низка причин суб'єктивного характеру, пов'язана з навмисним зниженням статистики обсягу реалізованої продукції та здійсненням господарських операцій без їх відображення в обліку малого підприємства. Такий стан діяльності малих підприємств беззаперечно вимагає змін в системі існуючого контролю за процесом формування доходів та відображення їх у звітності малих підприємств. На сьогодні до основних суб'єктивних дій щодо навмисного зменшення обсягів реалізованої продукції відносяться: а) декларування доходів не в повному обсязі в книзі обліку доходів та витрат та в звітності, що надається контролюючим органам.

Для того щоб створити конкурентоспроможний і інноваційний сектор малого та середнього бізнесу, який сприяє формуванню національних і міжнародних чемпіонів, українська політика МСП має бути комплексною, довгостроковою та включати такі компоненти:

- Підтримка потенційних та нових підприємців. Інтенсифікація створення та розвитку університетських технологічних парків та активна підтримка бізнесом ідей інноваційних стартапів. Створення можливостей для започаткування власного бізнесу уразливими групами населення.

- Полегшення створення суб'єкта господарювання та розширення бізнесу. Уніфікація податкової системи; поєднання програм кредитування і консалтингу від місцевих органів влади, банків та міжнародних фінансових інституцій; регіональні центри підтримки інновацій.

- Національний фокус. Розвиток бізнес-асоціацій як потенціал нових ділових партнерських відносин; залучення до прийняття рішень у процесі вироблення політики та політичного діалогу; поширення використання цифрової інфраструктури за межами великих міст.

- Допомога з виходом на зовнішні ринки. Розвиток нових брендів; спрощення експортного законодавства; заохочення короткострокової

мобільності працівників та менеджерів за кордон та вивчення ними іноземних мов.

Висновки. Отже, з метою покращення умов розвитку та функціонування малого бізнесу в Україні нами сформовано основні напрями розвитку мікро та малих агропідприємств. Серед першочергових слід виділити інноваційний шлях розвитку, перебудову та реформування системи оподаткування малого бізнесу, надання консультацій і бізнес-тренінгів стосовно сучасних методик та викликів ведення бізнесу по-новому, потребує корективів і система кредитування малого бізнесу в Україні за спрощеною системою. Реалізація зазначених заходів дасть змогу малому бізнесу нарощувати експортний потенціал, розширювати свої можливості й обсяг виробництва продукції. Саме удосконалення державної підтримки стосовно мікро та малого бізнесу і є перспективним напрямом дослідження.

Література

1. Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2012–2019 роках/ URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 10.04.2021)
2. Додана вартість за витратами виробництва підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012–2019)/ URL.<http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 11.04.2021)
3. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019)/ URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 10.04.2021)
4. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2019 роках/ URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 10. 04.2021)
5. Лукашова Л.В. Мале підприємництво: методологія та практика фасилітації розвитку: монографія. К.: КНТЕУ, 2019. 448 с.
6. Мороз С. Г. Регуляторна політика розвитку малого підприємництва в Україні: дис. канд. екон. наук : 08.00.03. Львівський торговельно-економічний університет. Львів.2019. 263 с.
7. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2012-2019 роках/ URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 13.04.2021)
8. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2010–2019 роках/ URL.<http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2021)
9. Платіжний баланс України. URL: old.bank.gov.ua (дата звернення: 10.04.2021)

10. Презентація результатів Індексу настроїв малого бізнесу. URL: <https://eba.com.ua/wpcontent/uploads/2020/02/Indeks-nastroyiv-malogo-biznesu-2020.pdf/> URL.<http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2021)

11. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2019 роки/ URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 10.04.2021)

12. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2019 роки. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 10.04.2021)

References

1. Costs for the production of products (goods, services) of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises in 2012-2019. URL.<http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

2. Value added at the cost of production of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises (2012-2019). URL.<http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

3. Number of employees in enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises (2010-2019). URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

4. Number of business entities by type of economic activity in 2010-2019 / URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

5. Lukashova, L. V. (2019). Small business: methodology and practice of development facilitation: monograph. K. : KNTEU, 448 pp. (in Ukrainian)

6. Moroz, S. G. (2019). Regulatory policy of small business development in Ukraine: dissertation. econ.Sciences: 08.00.03. Lviv University of Trade and Economics. Lviv, 263 p. (in Ukrainian)

7. The volume of products (goods, services) of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises in 2012-2019. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

8. The volume of sold products (goods, services) of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises in 2010–2019. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

9. Balance of payments of Ukraine. URL: old.bank.gov.ua

10. Presentation of the results of the Small Business Attitude Index. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/Indeks-nastroyiv-malogo-biznesu-2020.pdf/> URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

11. Financial results before taxation of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises for 2010-2019. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)

12. Net profit (loss) of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises for 2010-2019. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/>(in Ukrainian).

Аннотация

Уланчук В. С., Соколюк С. Ю., Жарун Е. В., Коротеев Н. А., Тупчий О. С. Анализ экономико-статистических показателей развития предпринимательства в Украине

Цель статьи заключается в статистическом оценивании внутренних индикаторов деятельности малого предпринимательства и аналитическом подтверждении выявленных тенденций их развития для обеспечения объективности информационных потоков о состоянии и роли малого предпринимательства в экономике Украины. Современной особенностью развития предпринимательства в экономике Украины является рост уровня самозанятости и массовой трудовой миграции. По результатам статического оценивания обнаружено, что поступления иностранной валюты в виде переводов оплаты труда трудовых мигрантов стало источником формирования состояния валютного рынка, поскольку их размер составляет 30% поступлений от экспорта товаров из Украины.

Однако размер экономических потерь в экономике Украины, обусловленный трудовой миграцией, намного больше поступлений иностранной валюты и составляет 6 % общего объема реализованной продукции (товаров и услуг) в Украине. Малое предпринимательство аккумулировало в себе 48 % от общего количества занятых работников в экономике Украины, что превратило его в мощное политически и социально влиятельное формирования. Экономическая мощь малого предпринимательства остается на традиционно низком уровне. В структуре экономики страны малые предприятия (80 % общего количества предприятий) приносят в экономику лишь 19 % дохода. Нагрузка по единому налогу для малых предприятий является идентичным нагрузке по уплате налога на прибыль средних предприятий, свидетельствует относительно равные условия налогообложения малого и среднего бизнеса в Украине.

Ответственность и самостоятельность предприятий в разработке и принятии управленческих решений сегодня чрезвычайно возрастает, что должно обеспечить дальнейшую эффективность их деятельности. Обеспечить эффективное управление возможно только за счет комплексного анализа и диагностики бизнеса предприятия, отвечающего современным требованиям экономического развития. Конкурентная ситуация, в которой сегодня вынуждены вести хозяйственную деятельность отечественные предприятия любой формы собственности и отрасли промышленности, достаточно нестабильна, шатка, непредсказуема и полностью лишена неблагоприятных внешних факторов. Таким образом, компания оказывается весьма уязвимой для неограниченного конкурентного пространства, а отсутствие усовершенствованных методов государственного регулирования и благоприятного политического протекционизма усугубляет и без того сложную ситуацию. В таких условиях компания не может полагаться ни на кого, кроме себя, с привлечением опытных профессионалов, которые могут

моделировать переменное развитие компании в конкурентной среде и прогнозировать последствия любого шага руководства в форме решений.

Ключевые слова: *малое предпринимательство, развитие, налогообложения, прибыль, производство.*

Annotation

Ulanchuk V., Sokolyuk S., Zharun E., Koroteev N., Tupchii O.

Analysis of economic and statistical indicators of entrepreneurship development in Ukraine

The purpose of the article is to statistically assess the internal indicators of small business and analytical confirmation of the identified trends in their development to ensure the objectivity of information flows on the state and role of small business in the economy of Ukraine. A modern feature of the development of entrepreneurship in the economy of Ukraine is the growth of self-employment and mass labor migration. According to the results of the static assessment, it was found that the receipt of foreign currency in the form of remittances of labor migrants became a source of formation of the foreign exchange market, as their size is 30% of revenues from exports of goods from Ukraine. However, the amount of economic losses in the economy of Ukraine due to labor migration is much higher than foreign exchange earnings and is 6 % of total sales (goods and services) in Ukraine. Small business accumulated 48 % of the total number of employees in the economy of Ukraine, which turned it into a powerful politically and socially influential formation. The economic capacity of the small business remains traditionally low. In the structure of the country's economy, small enterprises (80 % of the total number of enterprises) bring only 19 % of income to the economy. The burden of the single tax for small enterprises is identical to the burden of paying income tax on medium-sized enterprises, which indicates relatively equal tax conditions for small and medium-sized businesses in Ukraine.

Responsibility and autonomy of enterprises for the development and management decisions is growing extremely nowadays, what should provide further effectiveness of their activities. Ensure effective management is possible only through a comprehensive analysis and diagnostics business enterprise that meets modern requirements of economic development. The competitive situation in which today must engage in economic activities domestic enterprises of any form of ownership and industry sector is quite unstable, shaky, unpredictable and completely devoid of adverse external factors. Therefore, the company appears quite vulnerable to unlimited competitive space, and lack of improved methods of state regulation and favorable policy protectionism deepens an already tough situation. In such circumstances, company cant relied on anyone except themselves, involving the activity of experienced professionals that can simulate variable development of the company in a competitive environment and to predict the consequences of any move made by management in the form of decisions.

Keywords: *small business, development, taxation, profit, production.*